

Voorbij de louter groen-technische ingrepen voor herstel van natuur en biodiversiteit

Van Nature-based Solutions naar Nature-based Societies

Auteurs

Daan
Verstand
en
Hessel
Wolderink

Daan Verstand
en Hessel
Wolderink zijn
onderzoekers
klimaat-
adaptatie en
nature-based
solutions bij
Wageningen
Environmental
Research.

Nature-based Solutions (NbS) zijn populair — van klimaatadaptatie tot waterbeheer.

Maar in de praktijk blijven ze vaak steken in kleinschalige, groen-technische

ingrepen die vooral symptomen bestrijden. De stap naar échte systeemverandering

vraagt om een bredere blik: van losse oplossingen naar samenlevingen die natuur

als volwaardige partner zien.

De International Union for Conservation of Nature (IUCN) geldt als grondlegger van het begrip Nature-based Solutions. Volgens hun definitie gaat het om maatregelen die (semi-)natuurlijke ecosystemen beschermen, duurzaam beheren en herstellen, en zo op een effectieve en adaptieve manier maatschappelijke uitdagingen aanpakken — ten bate van mens én natuur. In deze definitie zit de nadruk op ecosystemen: grootschalige, complexe systemen waarin mens en natuur met elkaar verweven zijn. Toch worden NbS in de praktijk vaak ingezet als kortetermijnmaatregelen voor geïsoleerde problemen. Daarmee bestrijden we symptomen, maar niet de oorzaken van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies. Het gevolg is dat NbS verworden zijn tot groen-technische ingrepen — wadi's, bloemrijke dijken, waterbuffers — die weliswaar vriendelijker ogen dan betonnen kades of dijkverzwaringen, maar nauwelijks bijdragen aan herstel van natuurlijke processen. Zo helpt een waterbuffer in het heuvelland wateroverlast tijdelijk verminderen, maar vergroot ze niet het infiltratievermogen van de bodem of de biodiversiteit van het landschap.

Een ander voorbeeld zijn wadi's die vooral dienen voor waterberging en vervolgens veranderen in eentonige grasvlaktes. Ze dragen zelden bij aan verkoeling, biodiversiteit of een gezonde leefomgeving. Terwijl ze dat wél kunnen — mits ze worden ontworpen als volwaardige *Nature-based Solution* met aandacht voor bodem, vegetatie en ecologie.

De optelsom van kleine maatregelen kan helpen, maar blijft symptoombestrijding

De verwording tot projectoplossing

De toepassing van NbS in Nederland kenmerkt zich nog te vaak door een geïsoleerde, sectorale benadering. Beleidsdruk, versnipperde financiering en een focus op korte-termijndoelen zorgen ervoor dat NbS vooral worden ingezet als pragmatische

Verontdiepen van kleine waterloopjes zodat water zijn gang kan gaan om verdroging van de natuur tegen te gaan, biodiversiteit te versterken en overstroomingsrisico's in dorpen te beperken. Zuid-Limburg. Beeld Hessel Woolderink

oplossingen in plaats van structurele, geïntegreerde strategieën. Ons beleidslandschap is sterk verkokerd. Ministeries en bestuurslagen opereren vanuit eigen domeinen — water, landbouw, natuur — zonder een overkoepelende visie die deze sectoren verbindt. Daardoor worden maatregelen vaak ontwikkeld vanuit één beleidsopgave, bijvoorbeeld stikstof of de Kaderrichtlijn Water (KRW), zonder oog voor de bredere landschappelijke samenhang. Zo blijven de meervoudige baten van NbS — voor klimaatadaptatie, biodiversiteit, waterkwaliteit, landbouw én leefomgeving — grotendeels onbenut. Het principe *Water en Bodem Sturend* probeert daar verandering in te brengen door natuurlijke systemen centraal te stellen bij beleidskeuzes. In de praktijk blijkt het echter moeilijk om deze integrale benadering ook echt te realiseren binnen bestaande structuren.

Overheidsbudgetten zijn gekoppeld aan doelen en projecten, niet aan samenhang

Financieringssystemen versterken die versnippering. Overheidsbudgetten zijn meestal gekoppeld aan specifieke beleidsdoelen of projectmatige opgaven. Daardoor worden oplossingen beoordeeld op snelheid, efficiëntie en meetbaarheid — en vallen meerjarige, integrale plannen buiten de boot. Investeren die pas op lange termijn renderen, maar wél meerdere

doelen dienen, krijgen zelden een kans.

Ook het maatschappelijke en politieke kortetermijndenken speelt mee. Nederland moet op korte termijn voldoen aan wet- en regelgeving voor stikstof, KRW en klimaatdoelen. Die urgentie leidt ertoe dat opgaven vaak los van elkaar worden aangepakt. Natuur wordt nog te vaak gezien als beperking in plaats van bondgenoot. NbS kunnen juist meerdere opgaven tegelijk bedienen — maar dan moeten ze onderdeel worden van een breed gedragen langetermijnvisie waarin natuur de basis vormt voor een toekomstbestendige samenleving. Voskamp en collega's (2023) benadrukken dat visieplannen cruciaal zijn om domeinen en tijdslijnen met elkaar te verbinden.

Herijking van het concept

Om het volledige potentieel van NbS te benutten, moeten we af van de geïsoleerde maatregel. Nodig is een samenstelling van ingrepen die elkaar versterken: aangepast landgebruik, bevordering van bodemvorming, herstel van infiltratie, vermindering van afspoeling en ruimte voor beken. Ook moeten we durven kijken naar onze ruimtelijke keuzes. Wonen we wel op de juiste plekken? Veel oplossingen zijn nog steeds 'short-cuts' — van probleem naar snelle fix — terwijl NbS juist zouden moeten staan voor meebewegen met natuurlijke processen en het benutten van hun adaptieve vermogen.

We moeten de stap zetten naar samenlevingen waarin mens en natuur gelijkwaardig zijn

Daarom is het tijd om het concept te herijken: van Nature-based Solutions naar Nature-based Societies. Dat betekent samenlevingen waarin de relatie tussen mens en natuur gelijkwaardiger wordt, en waar natuur niet langer enkel middel is, maar ook actor. Die systeemverandering raakt niet alleen het fysieke domein — landschap, water, ecologie — maar ook het sociale systeem: waarden, besluitvorming en onze manier van samenleven. Alleen door ook die maatschappelijke omslag te maken, bouwen we aan adaptieve ecosystemen én een rechtvaardige, toekomstbestendige samenleving.

Die omslag vraagt samenwerking tussen wetenschap, beleid, praktijk en samenleving. Onderzoekers moeten hun kennis actiever delen, beleidsmakers moeten die kennis benutten bij uiteenlopende maatschappelijke opgaven, en de praktijk moet ermee experimenteren, leren en opschalen. De urgentie is groot. Juist nu is het moment om natuur, economie, voedselvoorziening en samenleving te verweven tot een veerkrachtig geheel — en te bouwen aan systemen waarin mens en natuur elkaar versterken.